

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 374. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357467712.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Den første Forudsætning for denne Roman er Goethes *Wilhelm Meister*, og man kan tydeligt forfølge den aandelige Fremgangsmaade, ved hvilken *Wilhelm Meister* langsomt omsmeltes til *Heinrich v. Ofterdingen*. Wilhelm handler ikke, han dannes. Han stræber ikke, han længes. Han jager efter Idealer og søger dem først ved Teatret, saa i Virkeligheden. Ogsaa Wilhelm er et Foster af Gemyt. Det er Gemyttet, som ompænder alle de her op trædende Personer. Ikke blot at disse Personer selv er sjælfulde som i saamangen moderne engelsk Roman, af Dickens f. Eks.; men der er ligesom Sjæl i det særegne dæmpende og fortonende Luftlag udenom Personerne. Intet Træk staar virkelighedstro grovt eller bestemt, Gemyttets Børn har bløde Omrids. Heiberg har engang sammenfattet den Goetheske Verdensanskuelse, hvortil han selv slutter sig, i denne Sætning: Goethe er hverken umoralsk eller irreligiøs, som man siger, men han viser, at der 375 ingen ubetingede Pligtregler gives, og at vi bør indordne vor Religion under vor Poesi og Filosofi. Det Ejendommelige i *Wilhelm Meister* er da, at den stive skole- eller lærebogsagtige Sædelig hed, de spidsborgerlige Moral- og Retskaffenhedsbegreber her er omformede saaledes, at det Moralske ikke mere udgives for at være den ubetingede Livsmagt, men ses som et betydningsfuldt Princip i Livet, som en af flere berettigede og beherskede Magter, omtrent som for Naturforskeren Hjernen ikke, hvor betydningsfuld den end er, staar som Et og Alt, men udfører sit Hverv i Forening med Hjertet, Leveren og de øvrige Organer. Saaledes er f. Eks. i *Wilhelm Meister* Sanseligheden ikke udskaeldt som dyrisk, men fremstillet uden Pedanteri som skøn og lokkende, i Philine. Den harmoniske Dannelse indvindes af Wilhelm igennem mange tvetydige Forhold. Den ædle og sikre Verdenstone, det medfødte Aristokratiske i en skøn Natur forherliges i Kvindeskikkelserne; den Overlegenhed og Frihed i Væsen og Sind, som lykkelige og stærkt begunstigede Forhold giver, fremhæves med varm Sympati i Skildringen af de adelig Fødte. At det Ædle og det Adelige i denne Skildring mange Gange synes at løbe ud paa Et, kan vel i vore Dage støde os, men havde jo da sin Grund i det samtidige Tysklands jammerlige og ufrie Samfundsforhold. Da Bogen ikke er Fantasiens Barn med Virkeligheden, men med Gemyttet, er der i dens hele ydre Præg noget Virkelighedsfjernt. Meget er tilsløret, Meget forfinet, Alt er saaledes forædlet, at den ydre Verden staar i Skyggen af den indre.